CZU: 373.2.09:502:303.433.2 **https://doi.org/10.59295/sum9(189)2025_11**

VALORIFICAREA ACTIVITĂȚILOR DE CERCETARE ÎN EDUCAȚIA PENTRU MEDIU: ANALIZĂ BAZATĂ PE PERCEPȚIA EDUCATORILOR

***Georgiana BOLTAȘU (STOICA)*,**
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău

Articolul prezintă rezultatele unui studiu realizat pe un eșantion de 83 de educatori preșcolari, având ca scop investigarea modului în care activitățile de cercetare cu tematică ecologică sunt integrate în educația timpurie. Analiza răspunsurilor a evidențiat faptul că activitatea de cercetare este percepută ca o metodă activă și eficientă pentru dezvoltarea curiozității, gândirii critice și conștientizării ecologice timpurii. Educatorii manifestă o preferință clară pentru metodele experiențiale - precum explorarea directă, conversația și jocul educativ - care sprijină învățarea prin descoperire. Rezultatele subliniază necesitatea consolidării dimensiunii exploratorii prin formarea continuă a cadrelor didactice, diversificarea strategiilor metodologice și integrarea planificată a cercetării. Se recomandă definirea competențelor de cercetare progresive, crearea de unități didactice integrate centrate pe explorarea activă a naturii și flexibilizarea conținuturilor pentru a răspunde intereselor și întrebărilor copiilor.

Cuvinte-cheie: *educație, mediu, cercetare, preșcolari, activitate, strategii, metode, chestionare, educatori.*

VALORIZATION OF RESEARCH ACTIVITIES IN ENVIRONMENTAL EDUCATION: ANALYSIS BASED ON EDUCATORS' PERCEPTION

The article presents the results of a study conducted on a sample of 83 preschool educators, aiming to investigate how research activities with an ecological theme are integrated into early childhood education. The analysis of the responses revealed that research activity is perceived as an active and effective method for developing curiosity, critical thinking, and early ecological awareness. Educators show a clear preference for experiential methods - such as direct exploration, conversation, and educational play - which support learning through discovery. The results emphasize the need to strengthen the exploratory dimension through continuous continuous professional development of teaching staff, diversification of methodological strategies, and the planned integration of research activities. It is recommended to define progressive research competencies, create integrated teaching units focused on active exploration of nature and make the content flexible to respond to children's interests and questions.

Keywords: *education, environment, preschoolers, research, activity, methods, questionnaires, educators.*

Introducere

În contextul actual al crizelor ecologice și al imperativului dezvoltării durabile, educația timpurie capătă un rol esențial în formarea unei atitudini responsabile față de mediu. Promovarea unei educații pentru mediu autentice presupune nu doar transmiterea de cunoștințe despre natură, ci și cultivarea unei relații active, investigative și reflexive cu mediul înconjurător încă de la cele mai timpurii etape ale dezvoltării ontogenetice umane, fapt despre care atestă mai mulți cercetători – L. Ursu, S. Gînju, A. Teleman [1]; А. Н. Поддьяков [2]; А. С. Обухов [3], și alții.

Activitatea de cercetare, ca formă specifică de învățare prin descoperire, oferă un cadru prielnic pentru dezvoltarea curiozității, a gândirii critice și a comportamentelor ecologice. În acest sens preșcolarii manifestă, în mod firesc, o curiozitate vie față înțelegerea lumii înconjurătoare, exprimând o dorință autentică de a înțelege și de a explora mediul. Activitățile de cercetare reprezintă un cadru educațional eficient pentru valorificarea acestei disponibilități spontane către cunoaștere, oferind oportunități concrete de investigare activă și de construire a sensului propriu. activitatea de cercetare a copilului ca o activitate naturală care generează un comportament investigativ și care creează condițiile optime pentru autodezvoltare, care la rândul său facilitează dezvoltarea psihică [4, p. 3-5].

Implicarea copiilor în rol de cercetători activi constituie o provocare, întrucât presupune crearea unui mediu care să le permită libertatea de acțiune atât în contexte naturale, cât și în situații de investigare formală [8, p.7]. În general, cadrele didactice preferă să se concentreze asupra atitudinilor și valorilor copiilor atunci când predau educația pentru mediu. Această orientare s-a modificat semnificativ odată cu apariția unor cercetări ulterioare, care au evidențiat beneficiile colaborării dinte educatori și specialiști în domeniul educației pentru mediu [6; 7].

În acest context, educatorii, în calitate de mediatori ai învățării, au un rol esențial în proiectarea și implementare unor situații didactice care stimulează observarea sistematică, formularea de ipoteze, analiza critică și reflecția asupra fenomenelor naturale. Astfel, activitatea de cercetare în educația timpurie capătă valențe multiple, depășind dimensiunea strict cognitivă și devenind o experiență formativă complexă, cu impact asupra dezvoltării integrale a copilului – intelectuală, emoțională, socială și atitudinală.

În educația timpurie contemporană, pregătirea copilului pentru activitatea de cercetare, precum și identificarea celor mai eficiente metode și mijloace pentru dezvoltarea abilităților de cercetare, reprezintă obiective majore ale educației, atât din perspectivă teoretică, cât și practică. Formarea timpurie a abilităților de cercetare în rândul copiilor este un proces accesibil și eficient atunci când este inițiat încă de la vârste fragede [5]. În paradigma educației centrate pe copil, învățarea prin descoperire și investigație nu mai constituie doar o opțiune metodologică, ci devine o condiției esențială pentru dezvoltarea gândirii autonome, critice și creative.

Baza experimentală. În studiu au fost implicați 83 de educatori. Am aplicat un chestionar care a avut ca obiective identificarea frecvenței și a tipurilor de activități de cercetare cu tematică ecologică, dificultățile întâmpinate în organizarea acestora, precum și percepția cadrelor didactice asupra eficienței educative a acestor demersuri.

Demersul investigativ contribuie la fundamentarea unor direcții de optimizare a practicilor educaționale în domeniul educației pentru mediu timpurii, oferind totodată o perspectivă aplicată asupra importanței activității de cercetare ca metodă didactică complexă și integratoare. Prin analiza răspunsurilor obținute, se urmărește reliefarea unor tendințe, nevoi de formare și posibile soluții de consolidare a dimensiunii exploratorii în formarea conștiinței ecologice la preșcolari.

Rezultate și discuții

În cadrul educației pentru mediu, activitatea de cercetare desfășurată de copii constituie o metodă activă și exploratorie prin care se dezvoltă abilitățile esențiale care le permit să exploreze, să înțeleagă și să interacționeze cu mediul înconjurător. Astfel, una din întrebările adresate cadrelor didactice a fost ***„Ce presupune activitatea de cercetare a copiilor în cadrul educației pentru mediu?*** Analiza răspunsurilor oferite de cei 83 de educatori chestionați permite identificarea principalelor componente ale activității de cercetare din perspectiva practicii educaționale (Fig. 1).

Dorința de a căuta și descoperi reprezintă cel mai frecvent menționat aspect al cercetării. Identificat de 70 dintre respondenți (84,33%). Această dimensiune reflectă motivația intrinsecă a copilului preșcolar de a înțelege lumea înconjurătoare și de a găsi răspunsuri la propriile întrebări, fiind esențială pentru stimularea curiozității și inițierea unui comportament investigativ. Această dorință de a căuta este esențială pentru stimularea curiozității și a comportamentului investigativ, iar activitățile educaționale care stimulează căutarea activă sunt fundamentale pentru învățarea despre mediul înconjurător.

Explorarea activă a naturii, evidențiată de 66 de educatori (79,52%), este o altă componentă centrală care susține învățarea prin contact direct cu mediul. Capacitatea de a explora în natură permite copiilor să descopere noi informații despre mediul înconjurător și să se familiarizeze cu concepte ecologice esențiale. Prin activități precum observarea insectelor, a plantelor sau a fenomenelor naturale, copiii dobândesc cunoștințe ecologice prin experimentare și descoperire personală. *Formularea întrebărilor,* identificată de 59 de educatori (69,87%), este considerată o abilitate fundamentală, întrucât întrebările constituie punctul de plecare pentru orice demers investigativ. Copiii preșcolari sunt adesea motivați să pună întrebări despre lumea înconjurătoare, iar acest comportament reprezintă un punct de plecare pentru cercetarea științifică. Activitățile educaționale care stimulează gândirea interogativă contribuie la dezvoltarea spiritului critic și a capacității de a învăța prin descoperire.

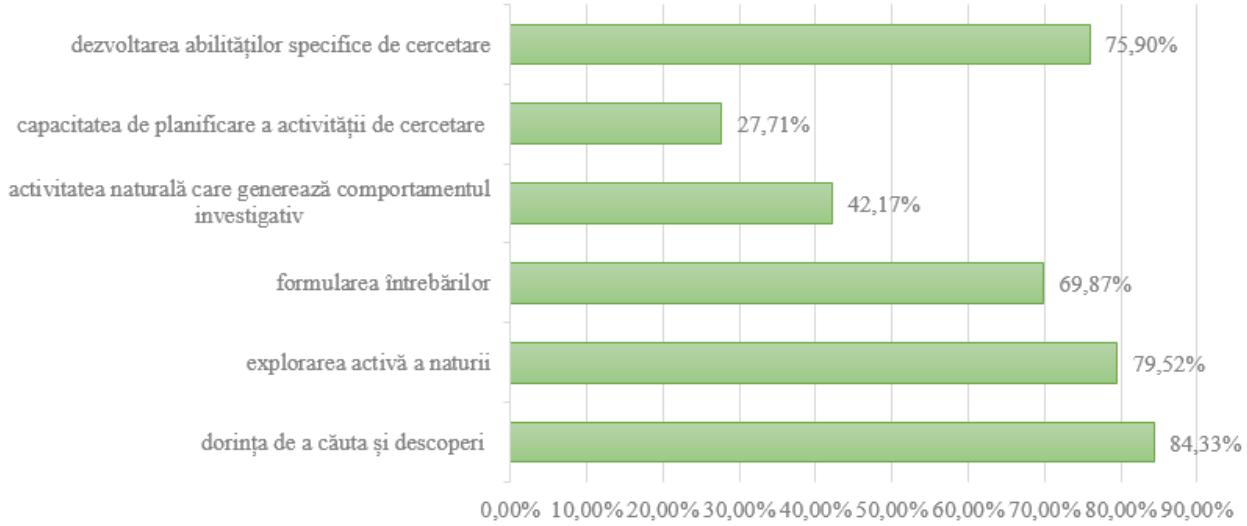

Figura 1. Răspunsurile respondenților privind activitatea de cercetare a copiilor în cadrul educației pentru mediu

Activitatea naturală care generează comportamentul investigativ, raportată de 35 de educatori (42,17%), subliniază ideea că interesul pentru cercetare este un comportament emergent din interacțiunea copilului cu mediul, susținut prin contexte educaționale stimulative. Copiii sunt în mod natural curioși și au tendința de a investiga lumea înconjurătoare. Comportamentele lor investigative se manifestă prin observație, experimentare și explorare a mediului, fiind un factor cheie în dezvoltarea cunoștințelor. Activitățile practice, cum ar fi colectarea de frunze, observarea animalelor sau analiza solului, sunt exemple de cercetare naturală.

Capacitatea de planificare a activității de cercetare este menționată de un număr mai mic de respondenți – 23 (27,71%), deși acest proces nu este încă complet dezvoltat. Copiii pot fi ghidați să formuleze întrebări și să identifice pașii necesari pentru a răspunde la aceste întrebări prin observație și experimentare. Capacitatea de planificare este importantă pentru a structura activitățile de învățare într-un mod eficient. Un procent semnificativ (75,90% - 663 educatori) consideră că activitățile de educație pentru mediu contribuie în mod direct la *dezvoltarea abilităților specifice de cercetare*, precum formularea ipotezelor, colectarea de date și analiza acestora. În cadrul educației pentru mediu, copiii pot învăța prin jocuri și experimente cum să își organizeze activitatea de cercetare, ajutându-i să înțeleagă procesele științifice.

Rezultatele obținute prin analiza chestionarului relevă faptul că educatorii percep activitatea de cercetare din cadrul educației pentru mediu ca fiind esențial fundamentată pe un comportament investigativ natural, specific copilului mic, care se exprimă prin curiozitate, dorința de explorare și nevoia de înțelegere a lumii înconjurătoare. Copiii sunt încurajați să interacționeze activ cu mediul, să pună întrebări relevante, să caute răspunsuri și să participe la procese de observare și experimentare. În acest mod, se consolidează nu doar abilități cognitive și științifice, ci și premisele unui comportament ecologic responsabil. Aceste trăsături formative sunt esențiale construirea unei relații armonioase cu natura și pentru dezvoltarea unei conștiințe ecologice timpurii, ancorate în învățarea prin descoperire și experiența directă.

Analiza răspunsurilor obținute din partea celor 83 de cadre didactice, referitoare la ***strategiile utilizate în realizarea activităților de cercetare în grădiniță în contextul educației pentru mediu***, indică o varietate de strategii prin care educatorii facilitează activitatea de cercetare a copiilor. Rezultatele atestă o preferință clară pentru metodele interactive, experiențiale și centrate pe explorarea directă a mediului, în acord cu particularitățile etative și stilurile de învățare ale copiilor (Fig. 2).

Observarea este indicată de ce mai mare parte a educatorilor 93,97% (n=78), ceea ce confirmă importanța acestei metode ca mijloc fundamental de investigare în educația pentru mediu. Observarea directă a fenomenelor naturale le permite copiilor să își dezvolte abilități de atenție, analiză și descriere, fiind un proces esențial pentru dobândirea cunoștințelor prin experiența directă. Acest lucru subliniază importanța de a încuraja copiii să observe fenomene naturale, să își dezvolte abilități de observare atentă și să își construiască cunoștințele prin contact direct cu mediul. *Conversația* continuă să fie o metodă des utilizată în practica

educațională, cu un procentaj ridicat 78,31% (n=65 educatori), reflectând rolul interacțiunii verbale în stimularea gândirii critice, formularea ipotezelor și exprimarea observațiilor. Prin conversație, educatorii pot încuraja reflexia asupra mediului și pot sprijini dezvoltarea limbajului specific educației pentru mediu.

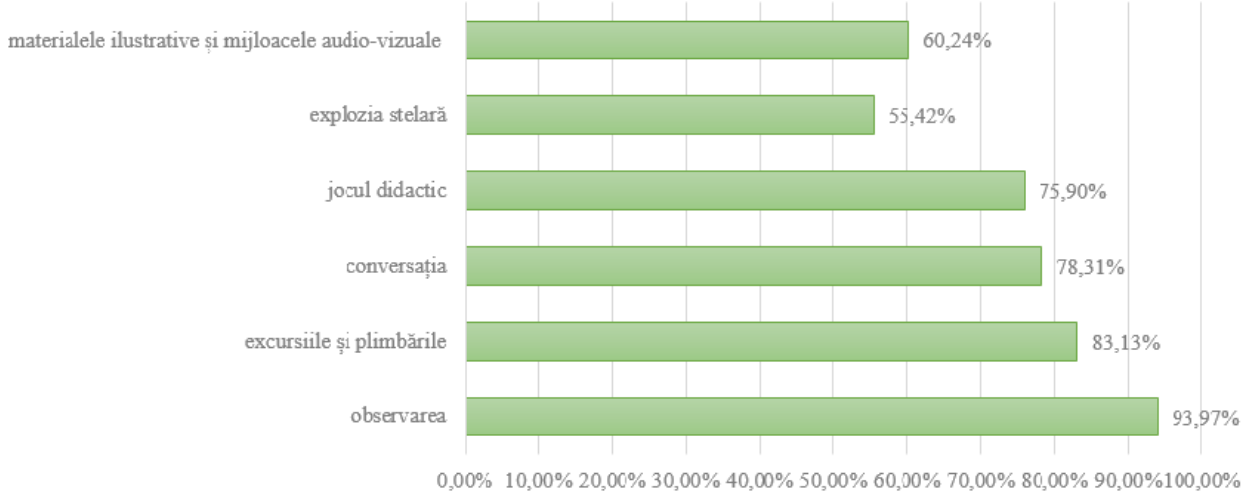

Figura 2. Strategii identificate pentru realizarea activităților de cercetare în contextul educației pentru mediu

Jocul didactic, menționat de 75,9% din educatori (n=63), este valorizat pentru caracterul său integrator și motivațional. Aceasta este o metodă care permite învățarea prin activități interactive, stimulând imaginația și creativitatea copiilor în legătură cu mediul înconjurător. Este o metodă eficientă de învățare prin explorare și experimentare. Prin jocuri structurate sau de rol, copiii pot explora concepte de mediu într-un mod activ, plăcut și adaptat nevoilor cognitiv și afective ale vârstei preșcolare. *Explozia stelară,* deși indicată de un procent mai redus de respondenți 55,42% (n=46), rămâne o metodă apreciată pentru potențialul său de activare a cunoștințelor anterioare și de stimulare a gândirii divergente. Cu toate acestea, aplicabilitatea sa în activitățile de cercetare pare a fi percepută ca mai limitată.

Excursiile şi plimbările, reprezintă forme de organizarea frecvent utilizate în cadrul educației pentru mediu*,* cu o pondere largă de utilizare (83,13%, n=69 educatori), fiind percepute ca oportunități valoroase de învățare în afara spațiului convențional al sălii de grupă. Aceste activități facilitează contactul nemijlocit cu natura și permit copiilor să exploreze realitatea ecologică într-un mod captivant, natural și senzorial.

Materialele ilustrative și *mijloacele audio-vizuale* (resurse educaționale auxiliare) au fost selectate de 60,24% (n=50) din educatori. Aceste resurse sprijină învățarea vizuală și înțelegerea fenomenelor abstracte sau inaccesibile observației directe, completând activitățile practice cu informații suplimentare prezentate într-o manieră atractivă. Acestea pot include filme educaționale, animații sau prezentări care aduc în fața copiilor exemple de mediu și natură, facilitând înțelegerea unor concepte complexe.

În analiza răspunsurilor oferite de educatori cu *privire la* ***modalitățile de realizare a activităților de cercetare***, se remarcă utilizarea unui set de metode tradiționale, care, deși aplicate într-o măsură mai redusă, sunt esențiale pentru dezvoltarea abilităților cognitive, în special în ceea ce privește gândirea logică, organizarea informațiilor și înțelegerea relațiilor cauzale din mediul înconjurător. Printre aceste metode se remarcă:

- *clasificarea* - menționată de 4,82% educatori (n=4), este utilizată pentru a sprijini copiii în înțelegerea și aprecierea diversității naturii prin gruparea elementelor din mediul înconjurător pe baza unor caracteristici comune. În educația pentru mediu, educatorii oferă exemple de clasificare și grupare a plantelor, animalelor, pietrelor sau frunzelor, ceea ce contribuie la dezvoltarea abilităților de observare sistematică și organizare a informației;

- *analiza* - indicată de 3,61% educatori (n=3) implică descompunerea unui fenomen sau obiect în componentele sale, în scopul înțelegerii înțelegerii funcționării sau a rolului fiecărui element constitutiv. În contextul educației pentru mediu, această metodă poate fi utilizată pentru studierea comportamentului animalelor, înțelegerea fenomenelor meteorologice sau a impactului activităților umane asupra naturii;

-n*demonstrarea* – selectată de 2,41% educatori (n=2) este o metodă didactică prin care educatorul oferă copiilor modele concrete de observare, experimentare sau aplicare a unui concept, într-un mod clar și vizibil. Exemple relevante includ demonstrarea procesului de creștere a plantelor, formarea norilor sau impactul poluării apei, oferind copiilor o înțelegere mai clară a proceselor ecologice;

-n*explicația* menționată de 1,2% educator (n=1) importante pentru a oferi clarificări și pentru a ghida copiii în înțelegerea proceselor observate în natură.

Aceste metode tradiționale, deși mai puțin frecvent utilizate comparativ cu metodele experiențiale, exploratorii sau ludice, joacă un rol important în completarea activităților de cercetare din grădiniță. Ele contribui la dezvoltarea unei gândiri structurate, la formarea capacității d analiză și clasificare și la aprofundarea înțelegerii relațiilor dintre om și natură.

Pe lângă metodele uzuale de cercetare aplicate în grădiniță, analiza datelor obținut relevă și utilizarea unor activități mai puțin frecvent întâlnite, dar cu potențial formativ semnificativ în dezvoltarea conștiinței ecologice a copiilor (Fig. 3).

Proiectele de reciclare (4,82%, n=4 educatori) și *activitățile de cercetare ecologică* (1,20%, n=1 educator) sunt activități mai puțin frecvent menționate de educatori, dar oferă un cadru autentic pentru formarea atitudinilor ecologice responsabile. Implicarea copiilor în proiecte de reciclare poate reprezenta o formă de cercetare aplicativă asupra modului în care materialele pot fi sortate, transformate și refolosite. Copiii pot investiga procesul de reciclare și pot lua măsuri pentru a recicla în mod eficient în cadrul grădiniței sau acasă. Educatorii au dat exemple implicare a copiilor în sortarea deșeurilor, însușirea tipurile de deșeuri (plastic, hârtie, metal), cercetarea modalităților corecte de reciclare, observarea și discutarea efectelor poluării asupra mediului înconjurător (poluarea apei, a aerului) și cum pot contribui copiii la reducerea acestora. Aceste activități de cercetare nu numai că încurajează gândirea independentă și explorarea activă, dar și promovează dezvoltarea abilităților științifice și a curiozității copiilor, contribuie la formarea unor comportamente sustenabile.

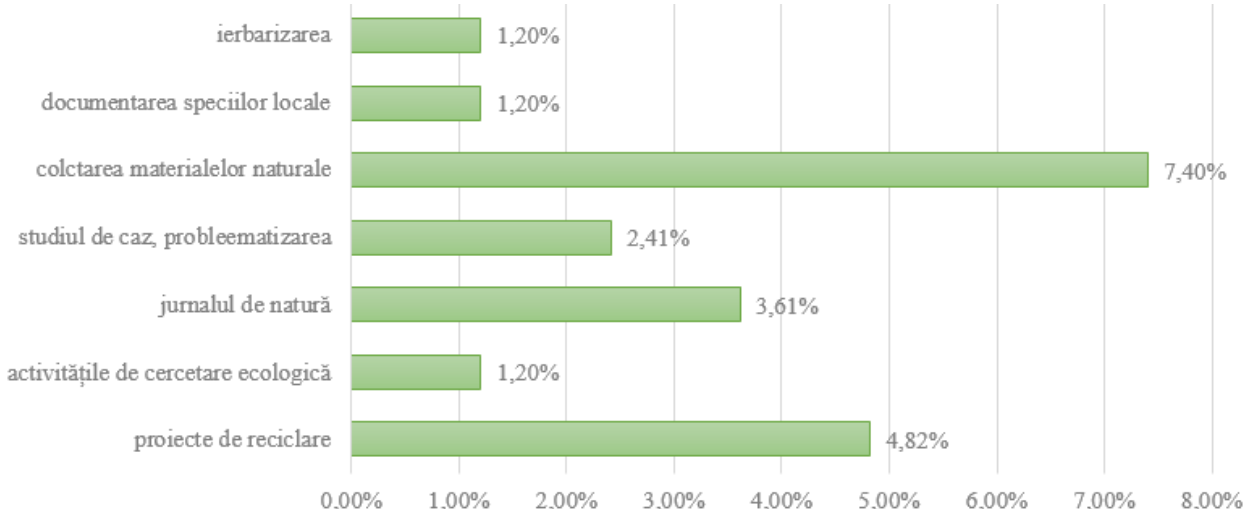

Figura 3. Metode pentru realiza activităților de cercetare în contextul educației pentru mediu

În timp ce *jurnalul de natură*, raportat de 3 educatori (3,61%) este o modalitate creativă de documentare a observațiilor din mediul natural, care permite copiilor să exprime și să reflecteze asupra descoperirilor proprii. Jurnalul poate cuprinde pagini pentru observații, desene, notițe, simboluri sau colaje legate de plante, animale, fenomene meteorologice, stimulând astfel exprimarea personală și dezvoltarea vocabularului specific.

Studiul de caz și *problematizarea* au fost menționate de 2 educatori (2,41%) și presupun o abordare analitică a unor situații ecologice sau dileme de mediu. Aceste metode contribui la dezvoltarea abilităților de a formula ipoteze, cauze și posibil soluții, fiind relevante în înțelegerea relației cauză-efect în natură.

Colectarea materialelor naturale (7,40%, n=6 educatori) și *documentarea speciilor locale* (1,20%) sunt mai puțin utilizate, dar oferă un potențial educațional ridicat într-un mod creativ și ludic. *Colectarea mostrelor de sol, materialelor naturale și studierea insectelor* din mediul înconjurător oferă o oportunitate

excelentă de a învăța despre diversitatea biologică și rolul viețuitoarelor în ecosisteme. Copiii pot observa morfologia insectelor, pot învăța despre comportamentele lor și despre interacțiunile lor cu plantele și alte specii.

Un exemplu relevant în această categorie este *ierbarizarea* (1,20%), activitate practică ce implică colectarea și conservarea plantelor pentru a le studia mai detaliat și pentru a învăța despre diversitatea speciilor vegetale. Educatorii au propus exemple de ghidare a copiilor în colectarea plantelor din parcuri, grădini sau chiar din jurul grădiniței. Aceasta poate include flori, frunze, ierburi, lăstari mici. Activitatea poate fi făcută sub forma unei plimbări în aer liber, încurajând copiii să observe natura din jurul lor. După colectare, copiii pot învăța să selecteze plantele care sunt interesante pentru a fi păstrate, explicându-le cum fiecare plantă are particularitățile sale (forme, culori, texturi). În acest proces, copiii își dezvoltă abilități de observație și clasificare. Copiii pot învăța cum să pună plantele între paginile unui jurnal sau între coli de hârtie pentru a le presa și conserva. Aceasta le permite să observe transformările prin care trec plantele atunci când sunt conservate și cum pot fi păstrate pentru studii viitoare. După presare, copiii pot eticheta plantele cu numele acestora și cu informații suplimentare, de exemplu, locul în care au fost găsite. Ierbarizarea este o activitate practică care le permite copiilor să învețe prin experiență, îmbinând joaca cu activitatea de învățare. Procesul de crearea unui ierbar poate stimula creativitatea copiilor, iar conservarea plantelor poate deveni o activitate pe care o așteaptă cu entuziasm.

Acest activități, deși utilizate într-un procent redus, se dovedesc a fi eficiente pentru susținerea învățării prin cercetare, dezvoltarea sensibilității față de mediul înconjurător. Ele reflectă tendința unor educatori de a promova o pedagogie activă, centrată pe experiența directă a copilului și pe formarea timpurie a competențelor ecologice.

O parte dintre cadrele didactice nu utilizează activitățile de cercetare în lucrul cu copiii, invocând diverse motive care țin, în principal, de particularitățile de vârstă ale acestora. Astfel, 4 educatori (4,82%) au declarat că nu desfășoară deloc activități de cercetare cu preșcolarii, în timp ce alți 2 respondenți (2,41%) au menționat că le utilizează doar ocazional sau foarte rar. Motivația principală oferită a fost legată de vârsta copiilor din grupă (2-3 ani), considerată prea fragedă pentru a susține implicarea într-un demers investigativ structurat. Această situație reflectă o diversitate de perspective în rândul cadrelor didactice privind aplicabilitatea activităților de cercetare în educația timpurie. Mai exact, percepția educatorilor asupra nivelului de dezvoltare cognitivă a copiilor influențează semnificativ decizia de a implementa sau nu astfel de activități.

Un procent redus (1,20%, n=1 educator) a exprimat o perspectivă extinsă asupra conceptului de activitate de cercetare, incluzând în această categorie activități artistico-creative precum dansul, cântecul și pictura. Deși aceste forme de manifestare nu se încadrează în accepțiunea tradițională a cercetării, ele sunt percepute ca modalități alternative de explorare și exprimare a relației copilului cu mediul înconjurător. Astfel, prin mișcare, sunet și culoare, copiii își exprimă observațiile asupra naturii, reușind să traducă trăirile lor despre mediu într-un limbaj artistic. De asemenea, un alt educator a menționat implementarea în grădinița sa a unui proiect educațional intitulat „Săptămâna micilor cercetători”, în cadrul căruia copiii participă la activități sistematice de investigare a mediului natural și a fenomenelor din sfera științelor. Activitățile propuse includ observarea directă a naturii, realizarea de experimente simple, familiarizarea cu reacții chimice elementare, precum și descoperirea unor legități fizice prin explorarea activă. Această inițiatică demonstrează potențialul real al activităților de cercetare în grădiniță atunci cânt sunt integrate într-un cadru pedagogic coerent și atractiv pentru copii, susținând formarea gândirii științifice timpurii și cultivarea unei atitudini investigative față de lumea înconjurătoare.

În concluzie, majoritatea metodelor utilizate de educatori sunt caracterizate printr-un grad ridicat de interactivitate, senzorialitate și implicare directă, ceea ce corespund optim particularităților de vârstă ale copiilor preșcolari. Metode precum observarea, conversația, excursiile favorizează învățarea prin explorare, contribuind la formarea gândirii științifice incipiente și la dezvoltarea unei relații pozitive cu mediul înconjurător. Resursele audio-vizuale completează acest demers, oferind suportul conceptual și stimulare multisenzorială. Alegerea metodelor evidențiază preocuparea cadrelor didactice pentru crearea unui mediu educațional echilibrat, care îmbină explorarea directă cu sprijinul didactic adaptat nivelului de dezvoltare al copilului. În unele cazuri, cercetarea este percepută ca fiind inadecvată vârstei antepreșcolare, ceea ce

indică nevoia de formarea și clarificare conceptuală privind potențialul explorator al copiilor și adaptarea metodelor de cercetare la nivelul lor de dezvoltare.

Prin cercetări simple, adaptate nivelului de dezvoltare al copiilor, aceștia *sunt încurajați să formuleze întrebări, să caute răspunsuri, să observe și să tragă concluzii*. Acest proces sprijină dezvoltarea gândirii critice și a competențelor cognitive, contribuind la *consolidarea unei atitudini reflexive și investigative*. În plus, educatorii remarcă faptul că aceste activități contribuie la *îmbogățirea vocabularului, dezvoltarea limbajului științific elementar* și *înțelegerea proceselor naturale într-un mod coerent și logic*.

Totodată, educația pentru mediu, integrată în activitatea didactică prin metode de cercetare, sprijină formarea unei conștiințe ecologice timpurii. Copiii sunt astfel familiarizați cu importanța protejării naturii, fiind stimulați să manifeste atitudini responsabile față de mediul înconjurător. prin urmare, educatorii recunosc activitățile de cercetare nu doar ca metode de transmitere a cunoștințelor, ci ca instrumente esențiale pentru formarea unor valori, atitudini și comportamente sustenabile.

În concluzie, activitatea de cercetare în cadrul educației timpurii nu doar că îmbogățește experiența educațională a copiilor, ci contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea lor holistică. Aceasta pregătește copiii pentru etapele ulterioare ale procesului educațional și pune bazele unei învățări continue pe tot parcursul vieții, concomitent cu formare unei atitudini de responsabilitate ecologică. Adaptarea activităților de cercetare la nivelul de dezvoltare al copiilor este esențială, astfel încât acestea să stimuleze curiozitatea și să promoveze învățarea prin explorare și descoperire.

Analiza răspunsurilor la întrebarea „***Cât de frecvent desfășurați activități de cercetare cu tematică despre mediu?"*** relevă că aproape jumătate dintre educatori 45,78% (n=38) desfășoară activități săptămânal, ceea ce atestă o integrare constantă și conștientizată a acestui tip de activitate în rutina didactică. Frecvența sporită sugerează că educația pentru mediu, realizată prin explorare și cercetare, este percepută ca un vector important pentru dezvoltarea competențelor de cercetare ecologică la preșcolari.

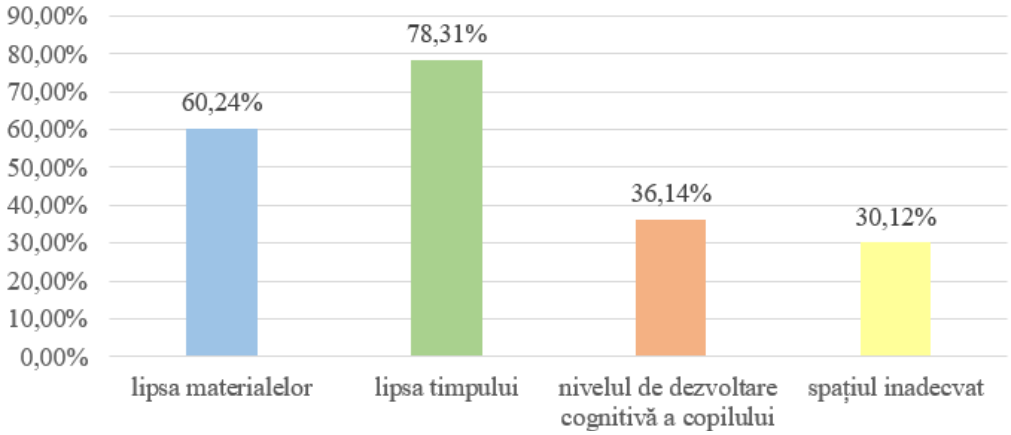

Figura 4. Distribuția frecvenței desfășurării activităților de cercetare cu tematică despre mediu

Pe de altă parte, 22,89% (n=19) dintre respondenți menționează că desfășoară astfel de activități lunar, cea ce indică o planificare ritmică, dar mai redusă, probabil în funcție de teme sezoniere, resurse disponibile sau de integrarea în proiectele educaționale tematice. Un procent de 25,30% dintre educatori (n=2) recurg la astfel de activități ocazional, doar de câteva ori pe an, ceea ce poate reflecta fie o lipsă de resurse sau de formare specifică. În mod îngrijorător, 6,02% (n=5) dintre cadrele didactice intervievate afirmă că desfășoară rar sau niciodată activități de cercetare de mediu, ceea ce ar putea indica necesitatea unei intervenții la nivel de formare continuă și sprijin metodologic pentru valorificarea potențialului activității de cercetare în educația timpurie.

Frecvența relativ crescută a desfășurării activităților de cercetare săptămânale indică un trend pozitiv în valorificarea educației pentru mediu în grădinițe. Totuși, existența unei proporții semnificative de educatori care recurg ocazional sau deloc la astfel de activități subliniază nevoie de coerență curriculară, sprijin și formare profesională, pentru a asigura un acces echitabil al tuturor copiilor la experiențe exploratorii semnificative în relație cu natura.

La întrebarea „Ce activități de cercetare legate de natură ați realizat recent?”, educatorii au oferi o varietate de exemple relevante, care reflectă interesul autentic al copiilor pentru explorarea mediului înconjurător. răspunsurile evidențiază nu doar diversitatea tematică a observațiilor făcute de copii, ci și capacitatea cestora de a înțelege fenomene naturale prin experiențe directe. Printre cele mai frecvente și semnificative activități relatate de educatori se regăsesc observațiile legate de comportamentul animalelor, ciclul de viață al plantelor, modificările sezoniere, procesele de creștere și transformare în natură, precum și interacțiuni ecologice simple. Aceste răspunsuri conturează un tablou sugestiv al modului în care copiii preșcolari percep și asimilează informații despre natură, punând în evidență potențialul educațional al activităților de cercetare desfășurate în mediul natural.

Activitățile de cercetare desfășurate de către cadrele didactice în cadrul educației pentru mediu reflectă o preocupare reală pentru stimularea curiozității, a gândirii critice și a unei relații active a copiilor cu natura. Cele mai frecvente descoperiri raportate vizează fenomene ușor de observat, cu impact vizual și senzorial ridicat. Diversitatea de răspunsuri oferite de educatori, confirmă faptul că activitățile de cercetare contribuie la dezvoltarea unei relații autentice, conștiente și responsabil între copil și natură, oferind un cadru ideal pentru învățarea prin experiență. În ansamblu, concluzionăm că educatorii valorifică cu succes potențialul de cercetare al copiilor preșcolari, încurajând observația, întrebarea și reflecția.

Analiza răspunsurilor educatorilor cu privire la ***dificultățile întimpinate în implementarea activităților de cercetare*** a scos în evidență mai multe obstacole majore care influențează negativ desfășurarea activităților date în cadrul educației pentru mediu (Fig. 5).

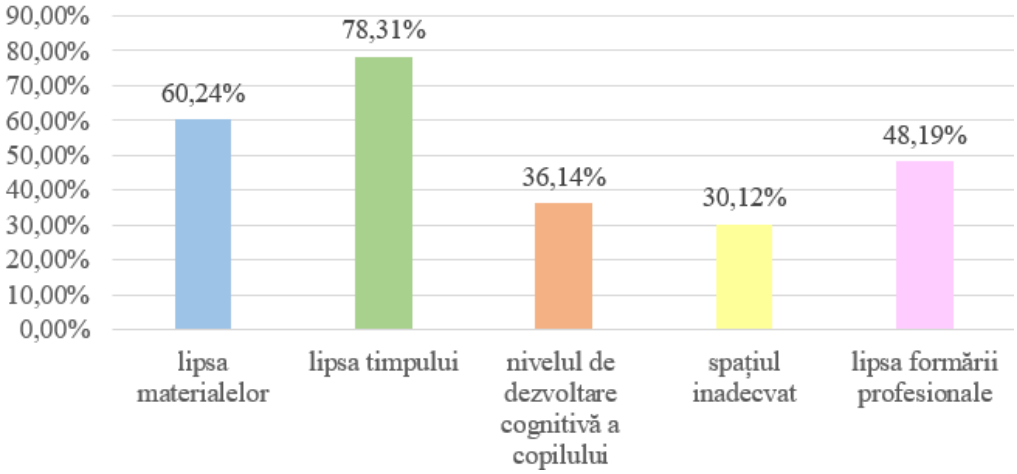

Figura 5. Dificultăți întâmpinate de cadrele didactice în implementarea activităților de cercetare

După cum putem observa din figura 5 – prevalează lipsa timpului în programul zilnic (78,31%, n=65), ceea ce subestimează că majoritatea educatorilor se confruntă cu dificultăți în a găsi suficient timp pentru a integra activități de cercetare în rutina zilnică. Lipsa formării profesionale (48,19%, n=40) este un impediment semnificativ pentru aproape jumătate dintre educatori, ceea ce arată nevoia clară de instruire suplimentară și perfecționare privind metodele și tehnicile specifice activității de cercetare cu preșcolarii. Nivelul de dezvoltare cognitivă al copiilor (36,14%, n=30) reprezintă o provocare pentru peste o treime dintre educatori, indicând cp unele activități de cercetare pot fi adaptate la capacitățile și înțelegerea copiilor, spațiul inadecvat (30,12%, n=25) a fost menționat ca un obstacol important, ceea ce reflectă limitările fizice ale unităților educaționale, ce pot restricționa posibilitățile de explorare și experimentare în medii naturale sau amenajate corespunzător. Aceste date pot ghida strategiile de îmbunătățire a activităților de cercetare cu preșcolarii, asigurând condiții mai bune pentru educatori și stimulând implicarea copiilor în explorarea mediului.

Datele obținute reflectă percepțiile celor 83 de cadre didactice asupra rolului activităților de cercetare în dezvoltarea globală a preșcolarilor. Aceste opinii subliniază importanța integrării cercetării timpurii în demersul educațional, reliefând o gamă variată de beneficii identificat în practică (Tabelul 1).

Tabelul 1. Percepția cadrelor didactice asupra beneficiilor activităților de cercetare în dezvoltarea preșcolarilor

Beneficii ale activității de cercetare	Nr.	Procentaj
Cultivarea curiozității naturale și interesului științific	42	50,60%
Dezvoltă abilitățile de experimentare/ cercetare	23	27,71%
Ușurează înțelegerea conținuturilor științifice, conceptelor ecologice	23	27,71%
Formează un comportament responsabil față de natură	19	22,89%
Dezvoltă spiritului de observare	18	21,69%
Stimulează dezvoltarea gândirii critice	17	20,48%
Învață să formuleze întrebări despre mediu	13	15,66%
Dezvoltă abilitățile sociale și de comunicare	11	13,25%
Încurajează explorarea activă a mediului	11	13,25%
Conștientizează influența omului asupra mediului, formează conștiința ecologică	10	12,05%
Testarea ipotezelor și formularea concluziilor	10	12,05%
Dezvoltă abilitățile de rezolvare de problemă	8	9,64%
Stimulează autonomia și creativitatea copiilor	8	9,64%
Formează un comportament sustenabil	7	8,43%
Dezvoltă abilitățile de lucru în echipă și colaborare	7	8,43%
Proiectarea modalităților de prevenire și combatere a impactului negativ a omului asupra naturii	6	7,23%
Pregătirea pentru învățarea pe tot parcursul vieții	6	7,23%
Dezvoltă abilitățile cognitive	6	7,23%
Sensibilizarea copilului față de natură	5	6,02%
Contribuie la realizarea unui învățământ activ, euristic, creativ	4	4,82%
Dezvoltă abilitățile motorii fine și grosiere	3	3,61%
Îmbogățește vocabularul	3	3,61%
Dezvoltă explorarea și cercetarea prin simțuri	3	3,61%
Relaxarea în sânul naturii și reducerea stresului	2	2,41%

Deci, putem menționa că opiniile cadrelor didactice atestă/evidențiază rolul semnificativ al activităților de cercetare în *îmbogățirea experiențelor de învățare* și *dezvoltarea dimensiunii practice și creative* în activitatea didactică, pentru a transforma activitățile educaționale în experiențe concrete și memorabile. Majoritatea respondenților consideră că activitățile de cercetare în educația timpurie sunt esențiale pentru îmbunătățirea calității actului educațional, promovarea practicilor bazate pe dovezi și dezvoltarea unor programe adaptate nevoilor reale ale copiilor. În special, activitățile de cercetare în educația pentru mediu sunt apreciate pentru potențialul lor de a *facilita înțelegerea conținuturilor științifice și a conceptelor ecologice într-un mod accesibil și captivant*. Aceste activități *favorizează învățarea prin experiență*, ceea ce conduce la o înțelegere mai profundă a fenomenelor naturale și a relației om-natură. Un alt aspect subliniat de cadrele didactice este capacitatea activităților de cercetare de a structura procesul educativ într-o manieră interactivă, *stimulând curiozitatea și dorința de explorare*. Conform răspunsurilor oferite, cea mai frecvent menționată contribuție a acestor activități este *cultivarea curiozității naturale și a interesului științific al copiilor*. Educatorii consideră că implicarea activă în explorarea mediului înconjurător favorizează *formarea unei motivații intrinseci pentru învățare* și dezvoltă interesul autentic pentru știință și cunoaștere.

Concluzii

Rezultatele studiului evidențiază un interes crescut al educatorilor pentru integrarea activităților de cercetare cu tematică ecologică în demersul educațional preșcolar. Activitatea de cercetare este apreciată de

majoritatea cadrelor didactice drept o metodă didactică activă, centrată pe copil, care valorifică motivația intrinsecă, curiozitatea și tendința naturală de explorare a mediului. Educatorii recunosc valoarea acestor activități în dezvoltarea abilităților de observație, interogare, planificare și analiză, esențiale pentru formarea gândirii științifice și a atitudinilor responsabile față de natură.

Rezultatele studiului subliniază necesitatea consolidării dimensiunii exploratorii a educației pentru mediu în grădiniță prin formarea continuă a cadrelor didactice, diversificarea strategiilor metodologice și integrarea planificată a cercetării în activitățile curente. În acest sens, rezultatele oferă direcții concrete de intervenție și optimizare a curriculumului, evidențiind potențialul educației timpurii de a construi o relație armonioasă între copil și natură, prin experiențe directe și învățare activă:

- definirea unor competențe de cercetare, pentru fiecare nivel de vârstă preșcolară, care să reflecte progresiv dezvoltarea abilităților de observare, formulare de întrebări, explorare activă, anticipare de ipoteze și investigare simplă a fenomenelor din mediul înconjurător;
- crearea unor unități didactice integrate centrate pe explorarea activă a naturii, pentru a încuraja învățarea contextualizată și holistică;
- flexibilizarea conținuturilor pentru a permite organizarea spontană a activităților de cercetare în funcție de interesele și întrebările copiilor

Referințe bibliografice:

1. URSU, L., GÎNJU, S., TELEMAN, A. Educaţia ecologică a elevilor mici prin activităţi de cercetare a mediului cu utilizarea strategiilor LSDGC. În: *Dezvoltarea gândirii critice*. Didactica Pro, nr. 5-6 (57-58), 2009. pp. 92-98. ISSN 1810-6455.
2. ПОДДЬЯКОВ, А. Н. *Исследовательское поведение. Стратегия познания, помощь, противодействие, конфликт*. Москва, 2000. 266 p. ISBN 5-85941-015-8.
3. ОБУХОВ, А. С. *Исследовательская деятельность учащихся: от детского сада до вуза*. *Научно-методический сборник в двух томах*. Под ред. к.психол.н. А.С. Обухова. Москва: Общероссийское общественное Движение творческих педагогов «Исследователь»; МПГУ, 2010. 543 с. ISBN 978-5-91905-009-4.
4. САВЕНКОВ, А. И. *Методика исследовательского обучения дошкольников.* Самара: Дом Федорова, 2010. 136 с. ISBN: 978-5-9507-1185-5.
5. ANGAIYARKANNI, A. Beyond Google: Developing Research Skills in Kids. 2024. Disponibil: https://eduseed.in/2024/10/04/developing-research-skills-in-kids/
6. BAINER, D. L., CANTRELL, D., BARRON, P. *Professional development of environmental educators through partnerships*. Washington, DC: Education Resources Information Center, 2007 Disponibil: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content%5Fstorage %5F01/0000019b/80/14/fd/02.pdf
7. CUTTER, A. *The value of teachers' knowledge: Environmental education as a case study*. Washington, DC: Education Resources Information Center, from EBSCO Online Education Research. 2007. Disponibil: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content %5Fstorage%5F01/0000019b/80/1a/32/83.pdf
8. GREEN, C. Four Methods for Engaging Young Children as Environmental Education Researchers. In: *The International Journal of Early Childhood Environmental Education*, University of Alaska Fairbanks, USA, 5(1), 2017. pp. 6-19. Disponibil: https://naturalstart. org/sites/default/files/journal/ijecee_5_1_green.pdf

Date despre autor:

Georgiana BOLTAȘU (STOICA), doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.
ORCID: 0000-0002-9791-353X
E-mail: georgianastoica90@yahoo.com

Prezentat: 20.09.2025